

MEN

Podręczniki i materiały edukacyjne

Zmiany od roku szkolnego 2014/2015

Ministerstwo Edukacji Narodowej

2014-06-17

Materiał informacyjny dla dyrektorów szkół, nauczycieli i organów prowadzących szkoły opracowany w Ministerstwie Edukacji Narodowej na podstawie ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. poz. 290) oraz ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (ustawa została skierowana do podpisu Prezydenta RP)

WPROWADZENIE

Szanowni Państwo,

materiał ten został przygotowany, aby dyrektorzy, nauczyciele szkół, a także przedstawiciele organów prowadzących szkoły, mogli zapoznać się ze zmianami dotyczącymi podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. W przypadku klasy I szkoły podstawowej są one planowane już od najbliższego roku szkolnego 2014/2015, a w kolejnych latach obejmą sukcesywnie kolejne klasy szkoły podstawowej, a także gimnazjum. Część wprowadzanych zmian (w zakresie programów nauczania oraz sposobu wyboru podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych), dotyczy również szkół ponadgimnazjalnych.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił w dniu 30 maja 2014 r. ustawę o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw¹⁾ (zwana dalej „ustawą z dnia 30 maja 2014 r.”). Zmiany, które zostaną wprowadzone po wejściu w życie tej ustawy są szerokie i obejmują zarówno warunki dopuszczania podręczników do użytku szkolnego wraz z normami porządkującymi praktyki marketingowe stosowane przez podmioty dokonujące obrotu podręcznikami, zasady wyboru podręczników i innych materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych przez nauczycieli, jak również sposoby udzielania i wydatkowania dotacji celowej z budżetu państwa na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe. Zmiany dotyczą także kwestii wyboru programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz ich dopuszczania do użytku w przedszkolu lub szkole.

Główne zmiany polegają na wyposażaniu szkół podstawowych w podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I-III, które zapewni minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a także zapewnieniu wszystkim uczniom szkół podstawowych i gimnazjów prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.

¹⁾ Ustawa została skierowana do podpisu Prezydenta RP.

Rok szkolny 2014/2015 jest, w tym zakresie, rokiem przełomowym. Zapewnienie podręcznika do edukacji wczesnoszkolnej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, jest wsparciem tego etapu kształcenia, związanym z objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci sześciolletnich. Wiąże się ono ze zmianą formy podręczników do edukacji wczesnoszkolnej. Ma ona polegać na odejściu od praktyki stosowania coraz obszerniejszych, nieuzasadnionych dydaktycznie, pakietów edukacyjnych. Korzystanie z nich często zastępowało bowiem inne aktywności dzieci, ważne na początkowym etapie kształcenia.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. wprowadza kompleksowe zmiany, których celem jest zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym, dostępu do bezpłatnych podręczników oraz materiałów edukacyjnych służących do realizacji programów nauczania (które mogą zastępować lub uzupełniać podręczniki), jak również materiałów ćwiczeniowych. Po wejściu w życie proponowanych zmian, podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, z punktu widzenia rodziców uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, będą bezpłatne.

Podręczniki oraz materiały edukacyjne, kupione dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, będą gromadzone w bibliotekach szkolnych i wypożyczane, a w przypadku materiałów w postaci elektronicznej udostępniane, uczniom. Powinny służyć co najmniej trzem kolejnym rocznikom uczniów poszczególnych klas. Materiały ćwiczeniowe będą uczniom przekazywane bez obowiązku zwrotu.

Warto nadmienić, że w większości krajów europejskich podręczniki na poziomie szkolnictwa obowiązkowego są bezpłatne, a dostęp do nich zapewnia szkoła (Austria, Belgia, Cypr, Dania, Finlandia, Francja, Grecja, Holandia, Islandia, Łotwa, Malta, Słowacja, Szwecja, Turcja, Wielka Brytania – Anglia, Walia i Irlandia Płn.)²⁾.

Pełną informację na temat zmian wprowadzanych ustawą z dnia 30 maja 2014r., w tym odpowiedzi na pytania, znajdują Państwo na stronie internetowej <http://www.naszelementarz.men.gov.pl> (zakładka: DLA NAUCZYCIELI).

²⁾ D. Dziewulak, *Finansowanie zakupu podręczników szkolnych w wybranych państwach*. Biuro Analiz Sejmowych, nr 4(108), 17 marca 2014 r., www.bas.sejm.gov.pl

Spis treści

I. Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. poz. 290)	5
II. Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw	7
1. Słowniczek pojęć	9
2. Programy nauczania	11
3. Nowe zasady wyboru podręczników w publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych	14
4. Wybór podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym	17
5. Podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w klasach I-III szkoły podstawowej. Zapewnienie przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej wraz z obudową metodyczną	22
6. Zasady przyznawania dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe	27
a) publiczne szkoły podstawowe i gimnazja, w tym szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogółem w zakresie szkoły podstawowej lub gimnazjum, prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego	28
b) publiczne szkoły podstawowe i gimnazja prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne	32
c) niepubliczne szkoły podstawowe i niepubliczne gimnazja	32
7. Tryb i terminy udzielania oraz sposób rozliczania wykorzystania dotacji celowej	33
8. Warunki korzystania przez uczniów z podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych	38
9. Zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych przez szkoły podstawowe i gimnazja	39
10. Zmiany w warunkach i zasadach dopuszczania do użytku szkolnego podręczników	40
11. Regulacje dotyczące sprzedaży podręczników i materiałów edukacyjnych	43
III. Projekt e-podręczniki do kształcenia ogólnego	44
IV. Kalendarz wprowadzania zmian	47

I. Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. poz. 290)

22 marca 2014 r. weszła w życie ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (Dz. U. poz. 290), która wprowadziła dwie istotne zmiany dotyczące podręczników szkolnych.

Możliwość zlecenia opracowania i wydania podręcznika przez Ministra Edukacji Narodowej

Dodany tą ustawą art. 22c w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn., zm.) umożliwia ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, jak również ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego – w przypadku podręczników do szkół artystycznych, zlecenie opracowywania i wydania podręczników lub ich części. Dzięki tej zmianie w Ministerstwie Edukacji Narodowej mogły rozpocząć się prace nad przygotowaniem bezpłatnego podręcznika przeznaczonego do edukacji wczesnoszkolnej. Obejmować on będzie materiał z zakresu: edukacji polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej. Podręcznik ten, dla klasy I szkoły podstawowej, będzie dostępny już na najbliższy rok szkolny 2014/2015.

Jednocześnie ustawa przewiduje, iż podręczniki opracowane i wydane na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej, bądź Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, będą dopuszczane do użytku szkolnego z mocy prawa. Podręczniki te będą spełniać wszystkie wymagania stawiane podręcznikom dopuszczonym do użytku szkolnego.

Dyrektorzy szkół nie mają już obowiązku ogłoszenia listy podręczników do 15 czerwca.

Drugą istotną zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty jest zmiana w art. 22a ust. 2e ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, polegająca na rezygnacji z określenia terminu, w jakim dyrektor szkoły podaje do publicznej wiadomości zestaw podręczników, który będzie obowiązywał w szkole w kolejnym roku szkolnym.

Dotychczasowe brzmienie przepisu art. 22a ust. 2e ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zobowiązywało dyrektorów szkół do podania do publicznej wiadomości,

w terminie do 15 czerwca, zestawu podręczników, które będą obowiązywać w następnym roku szkolnym. Rezygnacja z określania sztywnego terminu, jednakowego dla wszystkich szkół na terenie kraju, wynika z tego, iż termin ten nie uwzględnia sytuacji, jakie mogą wystąpić w poszczególnych szkołach. Zmiana ta dotyczy przede wszystkim ogłoszenia zestawu podręczników dla uczniów klasy I szkoły podstawowej, którzy 1 września 2014 r. otrzymają bezpłatnie, przygotowany na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej, podręcznik „Nasz elementarz”. Ponadto, samorząd otrzyma dotację celową na zakup, dla tych uczniów, podręcznika lub materiałów edukacyjnych do języka obcego nowożytnego oraz materiałów ćwiczeniowych do każdego z obowiązkowych obszarów edukacji wczesnoszkolnej. Rodzice tych uczniów nie będą musieli już kupować podręczników – z ich punktu widzenia podręczniki będą bezpłatne. Dlatego też nie ma potrzeby, aby dyrektorzy ogłaszali zestaw podręczników dla pierwszoklasistów już w czerwcu.

W przypadku podręczników do pozostałych klas szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, dyrektorzy mogą ogłosić ich zestawy w dowolnym, wybranym przez siebie terminie, biorąc pod uwagę czas potrzebny na ich zakup przez rodziców.

Zmiany obowiązują od 22 marca 2014 r.

II. Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty zapoczątkowały głębsze zmiany w obszarze dostępu do podręczników szkolnych. Ich celem jest poprawa sytuacji uczniów i ich rodzin poprzez szersze włączenie państwa w proces wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z różnych środowisk. Ma to się dokonać poprzez zapewnienie uczniom, w szczególności objętym obowiązkiem szkolnym, dostępu do wysokiej jakości podręczników z równoczesnym zniesieniem barier wynikających z istniejących obecnie wysokich cen tych, podstawowych dla każdego ucznia, materiałów dydaktycznych.

Zmiany te zostały zaproponowane w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, który 30 maja 2014 r. został uchwalony przez Sejm RP.

Jakie kluczowe rozwiązania wprowadza ustawa z dnia 30 maja 2014 r.?

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje:

- 1) nałożenie na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zadania wyposażenia szkół podstawowych w bezpłatny podręcznik do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej dla uczniów klas I–III. Zmiana będzie wdrażana stopniowo, począwszy od roku szkolnego:
 - 2014/2015 – w stosunku do uczniów klasy I szkoły podstawowej,
 - 2015/2016 – w stosunku do uczniów klasy II szkoły podstawowej,
 - 2016/2017 – w stosunku do uczniów klasy III szkoły podstawowej;
- 2) wprowadzenie wymogu dostosowania podręczników do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I–III szkoły podstawowej, zapewnianych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych;
- 3) wprowadzenie dotacji celowej dla organów prowadzących szkoły podstawowe i gimnazja na zakup: podręczników do zajęć z języka obcego nowożytnego, materiałów edukacyjnych do zajęć z tego języka lub materiałów ćwiczeniowych dla klas I–III szkoły podstawowej, oraz podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych dla klas IV–VI szkoły podstawowej i gimnazjów;

Zmiana będzie wdrażana stopniowo, poczynając od roku 2014, w którym dotacja celowa będzie udzielana na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki do zajęć z danego

języka obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne do zajęć z tego języka oraz materiały ćwiczeniowe dla klasy I. W kolejnych latach dotacja obejmie następne klasy szkoły podstawowej i klasy gimnazjum;

- 4) nałożenie na szkoły podstawowe i gimnazja obowiązku zapewnienia uczniom bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych. Zmiana będzie wdrażana sukcesywnie, począwszy od uczniów klasy I szkoły podstawowej w 2014 r. Egzemplarze podręczników oraz materiałów edukacyjnych, będą własnością organu prowadzącego szkołę i będą wypożyczane lub udostępniane uczniom. Egzemplarze materiałów ćwiczeniowych zostaną zaś przekazane uczniom bez obowiązku ich zwrotu;
- 5) modyfikację warunków dopuszczania podręczników do użytku szkolnego, przez wprowadzenie zakazu zamieszczania w nich pytań, poleceń, zadań i ćwiczeń wymagających wypełniania w egzemplarzu podręcznika (ma to służyć m.in. umożliwieniu wieloletniego użycia każdego egzemplarza podręcznika przez kolejne roczniki uczniów) oraz zakazu zamieszczania w podręcznikach odwołań i poleceń do dodatkowych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia, opracowanych przez określonego wydawcę;
- 6) wprowadzenie wymogu, aby zestaw podręczników obejmował po jednym podręczniku do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie (przewidziane są wyjątki od tej zasady);
- 7) umożliwienie rodzicom wpływu na ustalanie zestawu podręczników przez zobowiązanie dyrektora szkoły do zasięgnięcia opinii rady rodziców przed ustaleniem zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych obowiązujących w szkole;
- 8) wprowadzenie norm porządkujących praktyki marketingowe stosowane przez niektórych wydawców oraz podmioty dokonujące obrotu podręcznikami służące nakłonieniu szkoły do wyboru konkretnego podręcznika, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych, a także eliminujących sytuacje, w których nabycie podręcznika jest możliwe wyłącznie w pakiecie z innymi materiałami dydaktycznymi (z innymi podręcznikami lub dodatkowymi materiałami dydaktycznymi przeznaczonymi dla ucznia), niezależnie od woli kupującego.

1. Słowniczek pojęć

Program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;

Program nauczania do zawodu – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach, w formie efektów kształcenia, uwzględniający wyodrębnienie kwalifikacji w zawodzie, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego; program nauczania do zawodu zawiera także programy nauczania do poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, ustalonych przez dyrektora szkoły, a w przypadku szkół artystycznych – określonych w ramowych planach nauczania dla tych szkół;

Podręcznik – należy przez to rozumieć podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego;

Materiał edukacyjny – należy przez to rozumieć materiał zastępujący lub uzupełniający podręcznik, umożliwiający realizację programu nauczania, mający postać papierową lub elektroniczną;

Materiał ćwiczeniowy – należy przez to rozumieć materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności.

Zamieszczenie w ustawie z dnia 30 maja 2014 r. definicji programu nauczania, która dotychczas określona była w rozporządzeniu wydawanym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ma związek z przeniesieniem do ustawy o systemie oświaty regulacji dotyczących warunków, jakie powinny spełniać programy wychowania przedszkolnego, programy nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego oraz programy nauczania do zawodu.

Wprowadzenie do ustawy z dnia 30 maja 2014 r. definicji: „podręcznik”, „materiał edukacyjny” i „materiał ćwiczeniowy” wynika z nowych zasad wyboru i ustalania zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz nowych zasad wyboru materiałów ćwiczeniowych obowiązujących w szkole, a także wprowadzenia finansowania ich zakupu ze

środków pochodzących z dotacji celowej przekazywanej jednostkom samorządu terytorialnego.

Część nauczycieli już dzisiaj nie korzysta z podręczników przygotowanych przez wydawnictwa, wykorzystując różnorodne dostępne materiały edukacyjne bądź tworząc własne. Ponadto coraz chętniej szkoły korzystają z dostępu do platform edukacyjnych, zawierających interaktywne i multimedialne zasoby edukacyjne służące nauczaniu i uczeniu się.

Oprócz podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje zatem możliwość wybrania przez nauczycieli oraz dokonania przez szkołę zakupu na potrzeby uczniów, ze środków dotacji celowej przeznaczonej na ten cel, różnego rodzaju materiałów zawierających treści edukacyjne, które zastąpią lub uzupełnią podręczniki. Katalog tych materiałów może być szeroki, od zasobów edukacyjnych udostępnianych w sieci na platformach edukacyjnych, do książek zawierających treści edukacyjne, które mogą zastąpić lub uzupełniać realizację programu nauczania. **Biorąc pod uwagę zasady udzielania i wydatkowania dotacji celowej należy jednak mieć na uwadze, że materiały te – analogicznie jak podręczniki – muszą służyć uczniom danej klasy (być wypożyczane, a w przypadku zasobów dostępnych w sieci – udostępniane) przez co najmniej 3 kolejne lata szkole.**

Wprowadzona w ustawie z dnia 30 maja 2014 r. definicja materiału ćwiczeniowego, w odróżnieniu od materiału edukacyjnego, uwzględnia przede wszystkim jednorazowość materiału ćwiczeniowego, rozumianą jako brak możliwości korzystania z takiego materiału przez kolejny rocznik uczniów (zeszyty ćwiczeń, karty pracy, itp.).

W rozumieniu niniejszej ustawy materiałami ćwiczeniowymi nie są takie materiały jak zeszyty, bloki, inne materiały plastyczne czy przybory szkolne dla uczniów.

2. Programy nauczania

Obecnie warunki i tryb dopuszczania programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania ogólnego oraz programów nauczania dla zawodu, określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 czerwca 2012 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. poz. 752), a w przypadku szkół artystycznych – rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkołach artystycznych programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników do szkół artystycznych (Dz. U. Nr 52, poz. 268).

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. określa wymagania dotyczące programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania, w tym programów nauczania do zawodu i programów nauczania z zakresu przedmiotów artystycznych, oraz warunki dopuszczania do użytku w szkole tych programów, bez konieczności tworzenia dalszych regulacji w tym zakresie w aktach wykonawczych.

Podstawowym dokumentem określającym zakres treści nauczania, umiejętności oraz wymagań edukacyjnych jest podstawa programowa. Natomiast program nauczania stanowi opis sposobu realizacji celów kształcenia i sposobu wprowadzania treści nauczania ustalonych w podstawie programowej i jest narzędziem organizacji procesu nauczania/uczenia się. W porównaniu z poprzednią podstawą programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, zawierającą ogólny opis treści nauczania i wymaganych umiejętności, obowiązująca podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977), zawiera precyzyjnie określone wymagania ogólne i wymagania szczegółowe. Dzięki temu nauczyciel wie dokładnie, jakie efekty nauczania powinien uzyskać w trakcie procesu dydaktycznego. Również w przypadku podstawy programowej kształcenia w zawodach, określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. poz. 184), wymagania edukacyjne są określone w formie efektów kształcenia.

Program nauczania jest, w przedszkolu i szkole, podstawowym dokumentem, który służy nauczycielowi do planowania i organizacji procesu nauczania, tak aby osiągnięte zostały efekty określone w podstawie programowej. Intencją zmian jest zachęcenie nauczycieli do opracowywania i korzystania w szkole z programów nauczania przygotowanych w danej szkole i dostosowanych do potrzeb i możliwości konkretnych grup uczniów. Z tego względu **nowe regulacje ograniczają formalne wymagania dotyczące zawartości programów nauczania** do warunku uwzględniania w nim wszystkich celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania (ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego).

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. nie zmienia przy tym definicji programu nauczania, rozumianego jako *opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego* (analogicznie w ustawie z dnia 30 maja 2014 r. przewidziana jest definicja dla programów nauczania do zawodu). Ustawa przewiduje jednocześnie, że programy wychowania przedszkolnego i programy nauczania mogą wykraczać poza zakres treści nauczania wymagany w podstawie programowej, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami i możliwościami uczniów. Nie jest to jednak rozwiązanie nowe, a jedynie doprecyzowanie, iż nauczyciele nie muszą ograniczać się tylko do realizacji wymagań określonych w podstawie programowej, ale mogą wyjść również poza nie.

Art. 22a ustawy z dnia 30 maja 2014 r. nie zakłada, że w całej szkole obowiązuje jeden program nauczania do danego przedmiotu. Program nauczania, tak jak ma to miejsce obecnie, wybiera i przedstawia dyrektorowi szkoły, indywidualnie każdy nauczyciel bądź zespół nauczycieli, jeżeli zdecydują się na realizację wspólnego programu. Innymi słowy, ustawa przewiduje (z wyjątkami) zasadę jednego podręcznika do danych zajęć edukacyjnych, ale nauczyciele mogą mieć różne programy nauczania lub mogą mieć wspólny program.

Nauczyciel rozpoczynający zajęcia w klasie I na danym etapie edukacyjnym przedkłada dyrektorowi szkoły program nauczania na cały etap edukacyjny. Ponieważ część nauczycieli pracuje w oparciu o przygotowane przez siebie, tzw. autorskie programy nauczania, zasadne jest, aby w związku z sukcesywnym udostępnieniem przez Ministerstwo Edukacji Narodowej poszczególnych części podręcznika dla klas I–III szkoły podstawowej, nauczyciele edukacji

wczesnoszkolnej mieli możliwość opracowywania programu nauczania w częściach, po zapoznaniu się z poszczególnymi częściami podręcznika. Z tego względu ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje okres przejściowy, w trakcie którego w roku szkolnym:

- 1) 2014/2015 w przypadku klasy I szkoły podstawowej,
- 2) 2015/2016 w przypadku klas I i II szkoły podstawowej,
- 3) 2016/2017 w przypadku klas I–III szkoły podstawowej

- nauczyciel lub zespół nauczycieli, którzy realizują program nauczania z zastosowaniem podręcznika zapewnionego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, będą mogli przedstawić dyrektorowi szkoły część tego programu nauczania obejmującą okres krótszy niż etap edukacyjny. W takim przypadku warunek uwzględnienia w szkolnym zestawie programów nauczania całości podstawy programowej kształcenia ogólnego dla klas I–III szkoły podstawowej, powinien być spełniony wraz z dopuszczeniem do użytku w danej szkole ostatniej części programu nauczania.

W roku szkolnym 2014/2015 nauczyciele klasy I szkoły podstawowej, którzy nie zdecydują się na opracowanie autorskiego programu nauczania, będą mogli skorzystać z przykładowego programu nauczania, który zostanie opracowany i udostępniony przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Uwaga: Art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje, że programy wychowania przedszkolnego i programy nauczania dopuszczone do użytku w danym przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole (w tym szkole artystycznej); przed dniem wejścia w życie tej ustawy, mogą być stosowane w danym przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole, w tym szkole artystycznej. Oznacza to, że zmiany dotyczące programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania nie będą skutkowały koniecznością zmian w, obowiązujących w szkołach przed dniem wejścia w życie ustawy, zestawach programów wychowania przedszkolnego i szkolnych zestawach programów nauczania.

Zmiany w zakresie programów nauczania wejdą w życie z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2014 r.

3. Nowe zasady wyboru podręczników w publicznych szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje istotne zmiany w zasadach wyboru podręczników przez nauczycieli – stanowi przede wszystkim, że nauczyciel może zdecydować o realizacji programu nauczania z zastosowaniem podręcznika, ale także z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych zastępujących lub uzupełniających podręcznik oraz materiałów ćwiczeniowych. Ustawa określa również jednoznacznie, że nauczyciel może, w realizacji programu nauczania, zrezygnować ze wskazywania podręcznika lub ww. materiałów. Dotychczas, pomimo braku formalnego obowiązku wyboru podręcznika, w praktyce nauczyciele wybierali podręczniki, nawet jeśli nie korzystali z nich faktycznie w procesie nauczania.

Nowe przepisy, w sytuacji gdy w szkole pracuje więcej niż jeden nauczyciel danego przedmiotu, wprowadzają także zasadę kolegiального wyboru podręcznika lub materiału edukacyjnego przez zespół nauczycieli prowadzących poszczególne zajęcia edukacyjne (np. zespół nauczycieli języka polskiego). Określają także zasady ustalania zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych stosowanych w danej klasie, a w przypadku materiałów ćwiczeniowych - w poszczególnych oddziałach danej klasy.

Nowe zasady zaopatrywania uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki i materiały edukacyjne przeznaczone do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, zakładają, że kupione przez szkołę podręczniki i materiały edukacyjne powinny służyć co najmniej trzem kolejnym rocznikom uczniów danej klasy. W związku z tym obowiązkiem nauczycieli będzie przedstawienie dyrektorowi szkoły wspólnej propozycji jednego podręcznika lub/i materiału edukacyjnego, który będzie obowiązywał we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy kolejne lata szkole. Należy podkreślić, że **kompetencje w zakresie wyboru podręcznika przysługują nauczycielom, natomiast jeżeli nauczyciele nie uzgodnią wspólnej propozycji podręcznika lub materiału edukacyjnego, rozstrzygał będzie dyrektor szkoły.**

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. określa również wyjątki od generalnej zasady wyboru jednego podręcznika lub materiału edukacyjnego dla danej klasy do danych zajęć edukacyjnych. Wynikają one ze specyfiki nauczania niektórych przedmiotów (np. języki obce nowożytnie, których nauczanie prowadzone jest na różnych poziomach zaawansowania, ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego), zakresu kształcenia: podstawowy lub

rozszerzony w szkole ponadgimnazjalnej, bądź specyfiki kształcenia i sposobu finansowania podręczników (szkolnictwo zawodowe, artystyczne, specjalne, kształcenie w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej). Dlatego zespoły nauczycieli będą mogły przedstawić dyrektorowi szkoły propozycję więcej niż jednego podręcznika lub materiału edukacyjnego:

- 1) do danego języka obcego nowożytnego w danej klasie, biorąc pod uwagę poziomy nauczania języków obcych nowożytnych – w przypadku klas IV–VI szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej (np. w klasie I gimnazjum może obowiązywać więcej niż jeden podręcznik lub materiał edukacyjny jeżeli poszczególne oddziały tej klasy uczą się języka obcego nowożytnego na różnych poziomach, tj. dla początkujących i dla kontynuujących naukę języka);
- 2) do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie, biorąc pod uwagę zakres kształcenia: podstawowy lub rozszerzony, ustalony w podstawie programowej kształcenia ogólnego – w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej (np. w klasie I liceum ogólnokształcącego język polski prowadzony jest w zakresie podstawowym i zakresie rozszerzonym);
- 3) do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie z zakresu kształcenia w zawodzie – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- 4) w przypadku uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym;
- 5) w przypadku uczniów objętych kształceniem w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.

Zasada wyboru jednego podręcznika lub/i materiału edukacyjnego do danych zajęć edukacyjnych, który będzie obowiązywał we wszystkich oddziałach danej klasy, nie dotyczy materiałów ćwiczeniowych, na zakup których szkoły będą otrzymywały corocznie dotację. W poszczególnych oddziałach danej klasy będą mogły być stosowane różne materiały ćwiczeniowe w zależności od potrzeb danej grupy uczniów.

Dyrektor szkoły, na podstawie propozycji zespołów nauczycieli, ustala:

- a) zestaw podręczników lub materiałów edukacyjnych obowiązujący we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne,
- b) materiały ćwiczeniowe obowiązujące w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym.

Przed ustaleniem zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych konieczne jest zasięgnięcie opinii rady pedagogicznej i rady rodziców.

Dokonanie zmian w zestawie podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz zmiany materiałów ćwiczeniowych jest możliwe:

- a) jeżeli nie ma możliwości dokonania zakupu danego podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego;
- b) w razie potrzeby uzupełnienia zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych, a także materiałów ćwiczeniowych.

Zmiany w zestawie podręczników lub materiałów edukacyjnych mogą być dokonywane z uwzględnieniem przepisów art. 22ae ustawy z dnia 30 maja 2014 r., dotyczących zasad udzielania dotacji celowej. Nie dotyczy to sytuacji, w której dany podręcznik jest dostępny bezpłatnie (np. podręczniki dla uczniów deklarujących przynależność do mniejszości czy podręczniki dla uczniów niepełnosprawnych, zapewniane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania).

Dyrektor szkoły ma obowiązek podać corocznie do publicznej wiadomości informację o zestawie podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz informację o materiałach ćwiczeniowych, które będą stosowane w szkole w danym roku szkolnym. Termin podania do publicznej wiadomości tego zestawu nie jest określony przepisami prawa (o czym była mowa wyżej), niemniej jednak dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych (a w okresie przejściowym, kiedy nie wszystkie klasy szkół podstawowych i gimnazjów będą miały jeszcze zapewniony dostęp do bezpłatnych podręczników i innych materiałów edukacyjnych – również dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów), powinni brać pod uwagę czas potrzebny na ich zakup przez rodziców.

Ww. zasady wyboru podręczników lub materiałów edukacyjnych przez nauczycieli i ustalania zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych, dotyczą publicznych szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Nie mają natomiast zastosowania do kształcenia artystycznego w szkołach artystycznych, ze względu na jego specyfikę.

W szkołach ponadgimnazjalnych, w przypadku których podręczniki będą – tak jak obecnie – kupowane przez uczniów, rozwiązanie polegające na stosowaniu tego samego podręcznika lub materiału edukacyjnego przeznaczonego do danych zajęć edukacyjnych, zwiększy możliwość nabycia używanych podręczników.

Nowe zasady wyboru podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych przez nauczycieli będą wprowadzane sukcesywnie, począwszy od roku szkolnego:

- 1) 2014/2015 – w przypadku klasy I szkoły podstawowej;
- 2) 2015/2016 – w przypadku klasy IV szkoły podstawowej, klasy I gimnazjum i klasy I szkoły ponadgimnazjalnej.

W pozostałych klasach szkół, do końca etapu edukacyjnego w tych szkołach, stosuje się dotychczasowe przepisy w zakresie wyboru podręczników.

W roku szkolnym 2014/2015 w przypadku podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasie I szkoły podstawowej innego niż zapewniony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, nie będzie jeszcze obowiązywał wymóg dotyczący obowiązywania tego podręcznika w zestawie przez co najmniej trzy lata szkolne.

Wymóg obowiązywania podręcznika w zestawie przez co najmniej trzy lata szkolne w roku szkolnym 2014/2015 i 2015/2016 nie obowiązuje także w przypadku wyboru podręcznika lub materiału edukacyjnego do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, z uwagi na konieczność dostosowania przez wydawców tych podręczników do wymagań dotyczących możliwości korzystania z nich przez kolejne roczniki uczniów.

4. Wybór podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. określa, że zespoły nauczycieli, wybierając podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym, zobowiązane są uwzględnić potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne tych uczniów. Zastosowanie takiego rozwiązania zapewni uczniom niepełnosprawnym dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów

ćwiczeniowych uwzględniających ich potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne, zgodnie z zasadą indywidualizacji edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Obowiązek zapewnienia uczniom niepełnosprawnym dostosowania procesu kształcenia i wychowania do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynika zarówno z przepisów ustawy o systemie oświaty oraz aktów wykonawczych do tej ustawy, jak i z postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169), ratyfikowanej przez Polskę w 2012 r. (w szczególności art. 9 i art. 24 tej Konwencji).

Ministerstwo Edukacji Narodowej, działając na podstawie art. 71d ustawy o systemie oświaty, od wielu lat dofinansowuje podręczniki szkolne i książki pomocnicze przeznaczone dla uczniów niewidomych, słabowidzących, niesłyszących i z upośledzeniem umysłowym. Zadanie to realizowane jest w zróżnicowany sposób, dostosowany do potrzeb uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, poprzez:

A. dofinansowanie do zakupu podręczników szkolnych dostępnych na rynku w ramach Rządowego programu pomocy uczniom – „Wyprawka szkolna”

Od 2010 r. programem objęci są uczniowie słabowidzący, niesłyszący, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim oraz uczniowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi (w przypadku gdy uczeń dotknięty jest jedną z ww. niepełnosprawności), a od 2013 r. również uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym. W przypadku uczniów niepełnosprawnych nie obowiązuje kryterium dochodowe.

W 2014 r., m.in. ze względu na zmiany dotyczące zapewnienia podręczników uczniom klas I szkoły podstawowej oraz realizację nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego w kolejnych klasach, planuje się³⁾, że program „Wyprawka szkolna”:

- będzie obejmował uczniów klas II, III i VI szkoły podstawowej oraz III klasy szkoły ponadgimnazjalnej (oraz odpowiednich klas szkół artystycznych),

³⁾Projekt programu został przekazany do konsultacji publicznych.

- do otrzymania pomocy będą uprawnieni uczniowie z rodzin spełniających kryterium dochodowe z ustawy o świadczeniach rodzinnych (wynoszące obecnie 539 zł / netto na osobę w rodzinie)⁴,
- dodatkowo zachowa 5% pulę świadczeń dla uczniów spoza kryterium dochodowego.

Program, podobnie jak w latach ubiegłych, będzie obejmował również uczniów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym uczniów słabowidzących, niesłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, jeżeli jedną z nich jest niepełnosprawność wymieniona wyżej.

Dodatkowo, ze względu na wnioski rodziców, dyrektorów szkół, nauczycieli oraz środowisk związanych z edukacją uczniów niepełnosprawnych nastąpi rozszerzenie programu o uczniów:

- słabosłyszących,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

Włączenie ww. grupy uczniów do programu oznacza zwiększenie liczby uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego uprawnionych do otrzymania dofinansowania do podręczników w ramach tego programu o ok. 25 tys.

Dla ww. grup uczniów niepełnosprawnych pomoc udzielna będzie bez względu na kryterium dochodowe. W przypadku uczniów, dla których minister nie dopuszcza podręczników do kształcenia specjalnego, wysokość dofinansowania nie będzie odbiegać od średniej ceny podręczników dostępnych na rynku.

W przypadku uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym lub znacznym, dofinansowanie obejmie również zakup materiałów edukacyjnych dla uczniów uczęszczających w roku szkolnym 2014/2015 do szkół dla dzieci i młodzieży (szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych).

⁴ Od 1 listopada 2014 roku zasiłek rodzinny będzie wypłacany w oparciu o nowe kryterium dochodowe, które wzrośnie do 574 zł.

Dofinansowanie, o którym mowa powyżej nie obejmuje uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi (w przypadku gdy jedną z niepełnosprawności jest upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym lub znacznym), uczęszczających w roku szkolnym 2014/2015 do klasy I szkoły podstawowej, w przypadku gdy korzystają oni z podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I, zapewnionego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

W 2014 r. szacunkowy koszt realizacji programu „Wyprawka szkolna” wyniesie ok. 158 mln zł, zaś planowana pomoc może zostać udzielona ok. 485 tysiącom uczniów, w tym ok. 121 tysiącom uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego.

B. Dofinansowanie z budżetu Ministerstwa Edukacji Narodowej

Uwzględniając specyfikę funkcjonowania uczniów z dysfunkcją wzroku, którzy często nie mogą korzystać z podręczników dostępnych na rynku, Minister Edukacji Narodowej finansuje wykonanie adaptacji w systemie Braille’a i w druku powiększonym oraz, w miarę posiadanych środków finansowych, dofinansowuje wydruk zaadaptowanych podręczników szkolnych i książek pomocniczych dla tych uczniów. Od 2009 r. zmieniono sposób zapewniania uczniom niewidomym i słabowidzącym dostępu do podręczników szkolnych. Na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej wykonywane są adaptacje wskazanych przez szkoły tytułów podręczników szkolnych i książek pomocniczych, dostosowane do potrzeb uczniów niewidomych i słabowidzących. Wersje elektroniczne podręczników wykonanych w systemie Braille’a i w druku powiększonym zamieszczane są na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji w specjalnym systemie informatycznym. Umożliwia on dyrektorom szkół i placówek bieżące i nieodpłatne pobieranie ich oraz drukowanie w całości lub części, zgodnie z indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi uczniów. W miarę posiadanych środków podręczniki te są również drukowane na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz przekazywane do szkół i placówek. Dyrektorzy powinni zgłaszać zapotrzebowanie na adaptowane podręczniki zgodnie z procedurą określoną na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji www.ore.edu.pl w zakładce *Adaptacja podręczników*.

Zadanie powyższe realizowane było w latach 2009–2012 na podstawie umów zawartych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej z uczelniami: Uniwersytetem Warszawskim oraz Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II, natomiast w latach 2013–2014 na

podstawie umowy z Uniwersytetem Warszawskim. Dzięki realizacji zadania w wyżej wymieniony sposób, znacząco zwiększyła się liczba dostępnych tytułów zaadaptowanych podręczników szkolnych (636 podręczników według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.).

C. Dofinansowanie z rezerwy celowej poz. 26 – Realizacja Narodowego Programu Stypendialnego, w tym Wyprawka szkolna

Począwszy od 2011 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej, wychodząc naprzeciw potrzebom szkół i placówek, pozyskuje również dodatkowe środki na wykonanie bezpośrednio przez organy prowadzące szkoły adaptacji oraz wydruku (lub zakupu) podręczników szkolnych i książek pomocniczych przeznaczonych dla uczniów niewidomych, wykonanych w systemie Braille’a lub innej formie (np. plików dźwiękowych) uwzględniającej potrzeby ucznia niewidomego.

W latach 2011 – 2013 na ten cel pozyskano łącznie 6 mln zł. Na podstawie decyzji Ministra Finansów, wydawanej na wniosek Ministra Edukacji Narodowej, w każdym kolejnym roku budżetowym, środki te były przekazywane organom prowadzącym szkoły i placówki, do których uczęszczają uczniowie niewidomi. W przypadku gdy organem prowadzącym szkołę lub placówkę było stowarzyszenie lub inna jednostka niezaliczana do sektora finansów publicznych, przekazanie środków następowało na podstawie umowy zawartej z podmiotami wyłonionymi w drodze otwartego konkursu ofert.

Dzięki zastosowaniu ww. rozwiązania, dodatkowe środki z budżetu państwa zostały przekazane na wykonanie kolejnych adaptacji podręczników szkolnych i książek pomocniczych, wydruk lub zakup podręczników szkolnych i książek pomocniczych odpowiednio do rozpoznanych indywidualnych potrzeb uczniów niewidomych w poszczególnych szkołach i placówkach. Umożliwiono bowiem udostępnienie tych podręczników w formie odpowiedniej dla każdego z tych uczniów, uwzględniającej również możliwości organizacyjne szkół lub placówek, do których uczęszczają uczniowie niewidomi. Umożliwiono realizowanie zadania w różnych formach, np. poprzez zakup usługi polegającej na wydruku podręczników szkolnych i książek pomocniczych, zakup materiałów niezbędnych do wydruku (papier, elementy oprawy podręcznika lub książki pomocniczej itp.) i wydrukowanie podręczników szkolnych oraz książek pomocniczych (lub zlecenie wydrukowania) przez organ prowadzący szkołę lub placówkę albo bezpośrednio przez samą szkołę lub placówkę, czy zakup podręczników i książek pomocniczych w postaci dźwiękowej, a od 2012 r. także wykonanie adaptacji. W 2014 r. również pozyskano środki na

ten cel. Dyrektorzy powinni zatem zwracać się do organów prowadzących szkoły/placówki, w których uczą się uczniowie niewidomi, o kontakt z MEN i zawarcie odpowiedniej umowy/porozumienia umożliwiających otrzymanie środków na ww. działania.

D. Dofinansowanie wykonania czasopism przeznaczonych dla uczniów niewidomych i słabowidzących

Ministerstwo Edukacji Narodowej w każdym roku przeznacza środki finansowe na realizację zadania pn.: „Zapewnienie uczniom niewidomym i słabowidzącym czasopism przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, wykonanych w alfabecie Braille'a oraz w druku powiększonym”. Są one przekazywane w formie dotacji podmiotowi wybranemu zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.), w trybie otwartego konkursu ofert. Wybrany podmiot przekazuje wykonane czasopisma dzieciom i młodzieży oraz uzgodnionym z MEN jednostkom systemu oświaty. Wersje elektroniczne czasopism umieszczane są na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji.

5. Podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w klasach I–III szkoły podstawowej. Zapewnienie przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej wraz z obudową metodyczną

W praktyce wydawniczej ostatnich lat utrwalił się trend obudowywania treści nauczania znaczną liczbą materiałów ćwiczeniowych ograniczających samodzielność ucznia i kreatywność nauczyciela. Aby odwrócić negatywny trend pracy z gotowymi pakietami edukacyjnymi oraz aby sprzyjać samodzielności uczniów w rozwiązywaniu problemów, kształtowaniu postaw twórczych i stwarzaniu oryginalnych sytuacji dydaktycznych, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania wyposaży szkoły podstawowe w bezpłatny podręcznik dla uczniów klas I–III, obejmujący edukację: polonistyczną, matematyczną, przyrodniczą i społeczną. Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje, że proces ten rozpocznie się od roku szkolnego 2014/2015.

Podręcznik do edukacji wczesnoszkolnej zapewniony przez Ministra Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje obecnie publikację podręcznika do klasy I szkoły podstawowej obejmującego edukację: polonistyczną, matematyczną, przyrodniczą i społeczną. Podręcznik ten będzie składał się z czterech części. 16 maja 2014 r. pierwsza część podręcznika została opublikowana na stronie internetowej MEN⁵⁾ <http://www.naszelementarz.men.gov.pl>.

Podręcznik ten jest rozpowszechniany na warunkach wolnej licencji Creative Commons – Uznanie Autorstwa 3.0 Polska, z wyjątkiem zawartych w nim zdjęć pochodzących od agencji fotograficznych i z Narodowego Banku Polskiego.

Pierwsza część podręcznika w formie drukowanej trafi do szkół przed 1 września 2014 r.

Trwają prace nad kolejnymi częściami podręcznika, które będą sukcesywnie udostępniane, najpierw na stronie internetowej, a następnie w formie drukowanej będą przekazywane do szkół.

Ponadto przygotowywane są, powiązane z tym podręcznikiem, materiały metodyczne do edukacji wczesnoszkolnej, które obejmują m.in.:

- przykładowe programy nauczania,
- rozkłady materiałów dla poszczególnych zakresów nauczania,
- przykładowe scenariusze lekcji,
- przykładowe karty pracy.

31 maja br. udostępniona została do konsultacji pierwsza część „Poradnika dla nauczyciela klasy pierwszej szkoły podstawowej”⁶⁾. Nie jest to wersja ostateczna. Poradnik ten ma być materiałem pomocniczym dla nauczycieli, którzy pracować będą z przygotowanym na zlecenie Ministra Edukacji Narodowej „Naszym elementarzem” – podręcznikiem dla pierwszoklasistów. Poradnik zawiera propozycje tygodniowych planów pracy na wrzesień, październik i listopad, przykładowe scenariusze zajęć dziennych oraz przykładowe karty pracy - gotowe do wykorzystania w miarę potrzeb konkretnych nauczycieli i ich uczniów.

Kolejne trzy części Poradnika będą ukazywać się w rytmie zgodnym z publikacją kolejnych części „Naszego elementarza”. Obecnie przygotowano kilka pierwszych kart pracy.

⁵⁾ Na podstawie art. 22c ustawy o systemie oświaty podręczniki opracowane na zlecenie MEN są dopuszczane do użytku szkolnego z mocy prawa.

⁶⁾ To nie jest ostateczna wersja. Każdy zainteresowany może zgłosić do niej swoje opinie poprzez formularz kontaktowy. Przesłane spostrzeżenia i uwagi posłużą do uzupełnienia Poradnika.

Powstający zbiór materiałów będzie sukcesywnie uzupełniany o kolejne propozycje. Obudowanie tego podręcznika zestawem dodatkowych materiałów pozwoli na zaznajomienie się przez nauczycieli z możliwościami, jakie stwarza praca z nowym podręcznikiem, oraz umożliwi efektywne korzystanie z tego podręcznika.

Przykładowy program nauczania dla klas I-III zostanie udostępniony do końca czerwca br.

Adaptacja podręcznika „Nasz elementarz” do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

Każda z czterech części podręcznika zostanie zaadaptowana do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

Wykonane zostaną cztery wersje adaptacji:

- 1) dla uczniów niewidomych – w systemie Braille’a:
 - w wersji elektronicznej,
 - w formie wydruku;
- 2) dla uczniów słabowidzących – w druku powiększonym
 - w wersji elektronicznej,
 - w formie wydruku;
- 3) dla uczniów mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją:
 - w wersji elektronicznej,
 - w formie wydruku;
- 4) dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących napotykających na trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się:
 - w postaci wydrukowanej adaptacji, o której mowa w punkcie 3, oraz
 - multimedialnej wersji zawierającej nagrania w polskim języku migowym(PJM) – wykonanej w postaci plików video zapisanych na płycie DVD, jak również udostępnionej do pobrania ze strony internetowej w formatach video odtwarzanych na komputerach, tabletach i smartfonach, w następujących systemach operacyjnych: Windows, Android, IOS i Linux.

Zostanie także wykonana wersja dla nauczyciela adaptacji dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją, zawierająca wskazówki

metodyczne dotyczące wykorzystania adaptacji w dostosowywaniu procesu kształcenia do indywidualnych potrzeb uczniów niepełnosprawnych. Wersja to będzie wykonana w wersji elektronicznej i udostępniona do nieodpłatnego pobrania.

Wykonana zostanie także książka pomocnicza wprowadzająca podstawowe elementy wiedzy o języku polskim, która będzie wspomagać nabywanie przez uczniów klasy I szkoły podstawowej mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym, autyzmem i afazją. Wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Książka pomocnicza będzie wykonana w formie elektronicznej i udostępniona do nieodpłatnego pobrania.

Zaadaptowane podręczniki zostaną wydrukowane zgodnie z zgłoszonymi przez szkoły indywidualnymi potrzebami edukacyjnymi uczniów i dostarczone do szkół, które je zamówią. W przypadku uczniów niesłyszących i słabosłyszących będzie można dokonać wyboru adaptacji w formie wydruku z płytą DVD (pkt 4) lub bez płyty (pkt 3).

Wybór innego podręcznika niż zapewniony przez Ministra Edukacji Narodowej

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje również możliwość wyboru przez nauczycieli innego, niż „Nasz elementarz”, podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I–III szkoły podstawowej, **jeżeli koszt zakupu tego podręcznika dla uczniów pokryje organ prowadzący szkołę.**

W przypadku klas I–III szkoły podstawowej ustawa z dnia 30 maja 2014 r. nie przewiduje dotacji na zakup podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, ponieważ podręcznik do tych zajęć zapewnia bezpłatnie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Nie przewiduje się również dotacji na zakup materiałów edukacyjnych z tego zakresu.

Dotacja na zakup podręcznika do języka obcego nowożytnego lub materiałów edukacyjnych oraz zakup materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej.

Dotacja – do wysokości 25 zł na ucznia⁷⁾ – przewidziana jest na zapewnienie uczniom klas I–III szkoły podstawowej bezpłatnego dostępu do podręcznika lub materiału edukacyjnego do zajęć z danego języka obcego nowożytnego **oraz materiałów ćwiczeniowych do edukacji wczesnoszkolnej (do każdego z obowiązkowych obszarów tej edukacji, w tym nauki języka obcego nowożytnego)** – do wysokości 50 zł na ucznia⁸⁾.

Dotacja na zakup materiałów ćwiczeniowych może być przeznaczona na różnego rodzaju materiały ćwiczeniowe przeznaczone do wszystkich obowiązkowych obszarów edukacji wczesnoszkolnej określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Biorąc pod uwagę sukcesywne, począwszy od roku szkolnego 2015/2016, wprowadzanie zmian w zakresie dotyczącym spełniania przez podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego wymogu przygotowania ich w sposób umożliwiający korzystanie przez kolejne roczniki uczniów, w przypadku podręczników do zajęć z danego języka obcego nowożytnego dotacja w początkowym okresie będzie udzielana częściej niż raz na trzy lata. W roku szkolnym 2014/2015 – dla klasy I szkoły podstawowej, a w roku szkolnym 2015/2016 – ponownie dla klasy I oraz dla klasy II szkoły podstawowej, przy czym zakupione przez szkołę podręczniki powinny być już używane przez uczniów klasy I przez co najmniej dwa lata szkolne.

Kolejna dotacja celowa na zakup podręczników do zajęć z danego języka obcego nowożytnego dla uczniów klasy I szkoły podstawowej będzie udzielana począwszy od 2017 r. – zakupione podręczniki będą musiały być już używane co najmniej przez trzy lata szkolne (art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 30 maja 2014 r.).

⁷⁾ Maksymalny koszt podręcznika może wynosić 24,75 zł (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

⁸⁾ Maksymalny koszt materiałów ćwiczeniowych może wynosić 49,50 zł (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

6. Zasady przyznawania dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe

W większości krajów Unii Europejskiej standardem jest zapewnienie bezpłatnego dostępu do podręczników dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Podręczniki są podstawowymi środkami dydaktycznymi używanymi przez uczniów w trakcie realizacji obowiązku szkolnego. W Polsce obowiązek szkolny dotyczy dzieci i młodzieży do ukończenia gimnazjum. Stąd decyzja, aby państwo wzięło na siebie obowiązek zapewnienia uczniom szkół podstawowych i gimnazjów prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników lub materiałów edukacyjnych, a także materiałów ćwiczeniowych.

Poprzez zmniejszenie wydatków ponoszonych przez rodziców związanych z tzw. wyprawką szkolną uczniów, rozwiązanie to pozwoli w pełniejszym stopniu urzeczywistnić ogólnie ujęty w art. 70 ust. 2 Konstytucji RP nakaz nieodpłatnego nauczania w szkołach publicznych. Może się również przyczynić do usunięcia potencjalnej przyczyny wykluczenia uczniów, którzy nie mają dostępu do podręczników ze względu na niski status materialny rodziców.

Ustawa określa, że uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania ustalonych dla tych szkół.

Prawo do bezpłatnego dostępu nie obejmuje podręczników do nieobowiązkowych zajęć edukacyjnych, takich jak: religia/etyka, wychowanie do życia w rodzinie oraz podręczników do zajęć dodatkowych (np. drugi język obcy nowożytny w szkole podstawowej).

Bezpłatny dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego **nie dotyczy także słuchaczy szkół dla dorosłych.**

a) Publiczne szkoły podstawowe i gimnazja, w tym szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub gimnazjum, prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego

Zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły, jest wyposażenie:

- 1) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, materiały edukacyjne do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego lub materiały ćwiczeniowe, dla klas I–III,
- 2) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, dla klas IV–VI,
- 3) gimnazjów i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe.

Na realizację tego zadania jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje dotację celową z budżetu państwa, udzielaną przez wojewodę.

Dotacja celowa z budżetu państwa będzie udzielana przez wojewodów jednostkom samorządu terytorialnego na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe. Natomiast zapewnienie sfinansowania zakupu tych podręczników i materiałów szkołom podstawowym, gimnazjom i szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub gimnazjum, prowadzonym przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, nastąpi przez udzielenie tym szkołom dotacji celowej z budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub budżetu państwa.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. określa maksymalną wysokość dotacji na ucznia, która może być przeznaczona na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, zróżnicowaną w zależności od etapu edukacyjnego.

Dotacja celowa jest przyznawana na wyposażenie:

- 1) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki do zajęć z zakresu danego języka

- obcego nowożytnego lub materiały edukacyjne do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, dla klas I–III – do wysokości 25 zł na ucznia⁹⁾;
- 2) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w materiały ćwiczeniowe dla klas I–III – do wysokości 50 zł na ucznia¹⁰⁾;
 - 3) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki lub materiały edukacyjne dla klas IV–VI – do wysokości 140 zł na ucznia¹¹⁾;
 - 4) szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w materiały ćwiczeniowe dla klas IV–VI – do wysokości 25 zł na ucznia¹²⁾;
 - 5) gimnazjów i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum w podręczniki lub materiały edukacyjne – do wysokości 250 zł na ucznia¹³⁾;
 - 6) gimnazjów i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum w materiały ćwiczeniowe – do wysokości 25 zł na ucznia¹⁴⁾.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. zakłada, że kupione podręczniki lub materiały edukacyjne do danych zajęć edukacyjnych w danej klasie będą wykorzystywane w szkole przez co najmniej trzy kolejne roczniki uczniów. Oznacza to, że następna dotacja celowa na uczniów danej klasy będzie udzielana, co do zasady, po trzech kolejnych latach szkolnych, chyba że zaistnieje konieczność zapewnienia danego kompletu podręczników lub materiałów edukacyjnych dla większej liczby uczniów niż w poprzednim roku szkolnym.

⁹⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 24,75 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

¹⁰⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 49,50 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

¹¹⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 138,61 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

¹²⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 24,75 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

¹³⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 247,52 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

¹⁴⁾ Maksymalna kwota do wykorzystania na zakupy to 24,75 zł na ucznia (1% wykorzystanej dotacji jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje na pokrycie kosztów obsługi zadania).

Natomiast dotacja na wyposażenie uczniów w materiały ćwiczeniowe będzie udzielana do wysokości kosztu zakupu materiałów ćwiczeniowych dla każdego ucznia w danej klasie każdego roku, nieprzekraczającej kwot określonych w ustawie.

Ustawa przewiduje, że 1% wykorzystanej przez jednostki samorządu terytorialnego dotacji stanowić będą koszty obsługi zadania zleconego.

Dodatkowy komplet podręczników

Założono, że zgodnie z harmonogramem udzielania dotacji celowej, raz na trzy lata, ze środków tej dotacji, będzie kupiony dodatkowy komplet podręczników lub materiałów edukacyjnych dla każdego oddziału. Komplet ten znajdzie się na wyposażeniu biblioteki szkolnej i będzie używany w przypadku uszkodzenia, zniszczenia lub niezwrócenia podręcznika lub materiału edukacyjnego przez ucznia, zanim, wykorzystując przewidziane procedury, zostanie kupiony dla ucznia docelowy egzemplarz podręcznika. Komplet ten będzie mógł być również wykorzystywany do czasu dokonania przez szkołę zakupu podręczników lub materiałów edukacyjnych dla ucznia, który przybył do szkoły w trakcie roku szkolnego.

Koszty drukowania i powielania podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych

Dotacja celowa na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, przekazana organom prowadzącym te szkoły, będzie mogła być wykorzystana także na pokrycie kosztu drukowania i powielania podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych w celach dydaktycznych – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631, z późn. zm.). Dotacja będzie mogła być wykorzystana również na zakup urządzeń umożliwiających drukowanie lub powielanie tych podręczników i materiałów.

Weryfikacja kwot dotacji

Określone w ustawie z dnia 30 maja 2014 r., maksymalne kwoty dotacji na ucznia, będą co trzy lata podlegać weryfikacji, co wynika z założenia, że szkoły będą kupować nowe podręczniki dla wszystkich uczniów danej klasy raz na 3 lata.

Ustawa określa terminy: wykorzystania dotacji, jej rozliczenia, zwrotu niewykorzystanej części dotacji oraz przekazania przez wojewodę zbiorczego zestawienia wykorzystania dotacji przez jednostki samorządu terytorialnego.

Sposób przekazywania informacji niezbędnych do ustalenia wysokości dotacji oraz tryb jej udzielania i sposób rozliczania będzie określało rozporządzenie wydane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.¹⁵⁾ Przepisy rozporządzenia mają zastosowanie do dotacji celowej, o której mowa w art. 22ae ust. 3 ustawy, udzielanej jednostkom samorządu terytorialnego w latach 2014–2015.

Jeżeli szkoły podstawowe lub gimnazja będą chciały wybrać podręczniki, materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe, których koszt przekracza kwoty dotacji, muszą uzyskać na to zgodę organu prowadzącego. W takim przypadku różnicę między kosztem zakupu a wysokością dotacji, będzie musiał pokryć organ prowadzący szkołę podstawową lub gimnazjum. **Podstawowym założeniem jest bowiem, że rodzice uczniów szkół podstawowych i gimnazjów nie ponoszą kosztu zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego.**

Ustawa wskazuje wójta, burmistrza, prezydenta miasta, zarząd powiatu i zarząd województwa, jako organy jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania i kompetencje polegające na udzieleniu zgody i sfinansowaniu zakupu podręczników przeznaczonych do edukacji wczesnoszkolnej dla klas I–III szkoły podstawowej, innych niż podręczniki zapewnione przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Wskazuje również ww. organy jako właściwe do udzielenia zgody na ustalenie zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, których koszt przekracza kwoty dotacji celowej.

¹⁵⁾ W dniu 30 maja 2014 r. projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie udzielania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowej z budżetu państwa na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe został skierowany do konsultacji społecznych. Projekt jest dostępny na stronie <http://www.naszelementarz.men.gov.pl/akty-prawne>

b) publiczne szkoły podstawowe i gimnazja prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne

W przypadku szkół podstawowych lub gimnazjów prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, jak również w przypadku szkół artystycznych prowadzących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum, dotacja celowa będzie udzielana na wniosek dyrektora szkoły odpowiednio z budżetu jednostki samorządu terytorialnego obowiązanej do prowadzenia szkół odpowiedniego typu i rodzaju, a w przypadku szkół artystycznych – z budżetu państwa.

W przypadku szkół artystycznych prowadzących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i gimnazjum sposób przekazywania przez dyrektora szkoły ministrowi właściwemu do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego informacji niezbędnych do ustalenia wysokości dotacji, wzór wniosku o udzielenie dotacji celowej szkole oraz tryb jej udzielania i sposób rozliczania będzie określało rozporządzenie wydane przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W przypadku likwidacji ww. szkół ustawa określa postępowanie z podręcznikami i materiałami edukacyjnymi, a także z urządzeniami umożliwiającymi drukowanie lub powielanie tych podręczników lub materiałów.

c) niepubliczne szkoły podstawowe i niepubliczne gimnazja

W przypadku niepublicznej szkoły podstawowej lub niepublicznej szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I – III, które zapewnia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania – mogą być przekazane na wniosek dyrektorów tych szkół.

Informacja o terminie i sposobie złożenia wniosku będzie zamieszczona na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

W odniesieniu do zapewnienia sfinansowania zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych tym szkołom, zaproponowane zostało analogiczne rozwiązanie, jak w przypadku szkół publicznych prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostki samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne. Szkoły te będą mogły wnioskować do właściwych jednostek samorządu terytorialnego o przyznanie dotacji celowej, w przypadku niepublicznych szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie

szkoły podstawowej lub gimnazjum – do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Szkoły niepubliczne, które otrzymają podręczniki zapewnione przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, lub którym zostanie przyznana dotacja na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych; będą zobowiązane do zapewnienia uczniom bezpłatnego dostępu odpowiednio do podręczników zapewnionych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania albo podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych zakupionych z dotacji celowej. Ponadto, w przypadku likwidacji ww. szkół stosuje się analogiczne rozwiązanie, jak w szkołach publicznych w zakresie postępowania z podręcznikami i materiałami edukacyjnymi, a także z urządzeniami umożliwiającymi drukowanie lub powielanie tych podręczników lub materiałów.

7. Tryb i terminy udzielania oraz sposób rozliczania wykorzystania dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe

Dotacja celowa

Na sfinansowanie zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w szkołach podstawowych i gimnazjach, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje **dotację celową z budżetu państwa**, udzielaną przez wojewodę.

Natomiast na sfinansowanie zakupu podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych, szkoła podstawowa i gimnazjum, prowadzone przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, otrzymują na wniosek **dotację celową z budżetu jednostki samorządu terytorialnego**, obowiązanej do prowadzenia szkół odpowiedniego typu i rodzaju. Na realizację tego zadania jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje **dotację celową z budżetu państwa**, udzielaną przez wojewodę.

Dotacja celowa na podręczniki i materiały edukacyjne jest udzielana co trzy lata szkolne, z zastrzeżeniem że jeżeli liczba uczniów w stosunku do roku poprzedniego zwiększy się, to na tych uczniów także przysługuje dotacja. Dotacja celowa na materiały ćwiczeniowe jest udzielana co rok.

Maksymalna wysokość dotacji celowej jest iloczynem liczby uczniów¹⁶⁾ oraz kwot dotacji na ucznia.

Tryb i terminy udzielania dotacji celowej

Dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów, prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przekazują organowi prowadzącemu **informacje** niezbędne dla ustalenia wysokości dotacji celowej z budżetu państwa¹⁷⁾.

Dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów, prowadzonych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, przekazują jednostce samorządu terytorialnego, właściwej do udzielenia dotacji celowej z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, **wniosek** o udzielenie tej dotacji¹⁸⁾ wraz z **informacjami** niezbędnymi dla ustalenia wysokości dotacji¹⁹⁾.

Informacje i wniosek, o których mowa wyżej, dyrektorzy szkół przekazują **w terminie od 15 marca do 15 września**²⁰⁾.

Na podstawie tych informacji i wniosków, jednostka samorządu terytorialnego przekazuje do właściwego wojewody wniosek²¹⁾ o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa, **w terminie od 1 kwietnia do 20 września**²²⁾.

¹⁶⁾ W przypadku dotacji celowej na podręczniki i materiały edukacyjne liczbę uczniów klasy powiększa się o liczbę uczniów równą liczbie oddziałów danej klasy.

¹⁷⁾ Wzory formularzy na lata 2014 i 2015 określone zostały w załącznikach nr 1-2 do projektu rozporządzenia.

¹⁸⁾ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 3-4 do projektu rozporządzenia.

¹⁹⁾ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 1-2 do projektu rozporządzenia.

²⁰⁾ Jeżeli informacje i wniosek zostały przekazane przez dyrektora szkoły przed 25 sierpnia, dyrektor szkoły **aktualizuje** te informacje i wniosek **w terminie do 25 sierpnia**.

Jeżeli w wyniku aktualizacji, złożonej przez szkołę podstawową lub gimnazjum prowadzone przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, wnioskowana kwota dotacji celowej ulegnie zmniejszeniu, a dotacja celowa przekazana przez jednostkę samorządu terytorialnego przekracza kwotę wskazaną w aktualizacji, szkoła w terminie do dnia 31 sierpnia zwraca jednostce samorządu terytorialnego odpowiednią część dotacji.

²¹⁾ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 5-6 do projektu rozporządzenia.

²²⁾ Jeżeli jednostka samorządu terytorialnego złoży wniosek przed 31 sierpnia, jednostka samorządu terytorialnego **aktualizuje** wniosek **w terminie do 31 sierpnia**.

Jeżeli w wyniku aktualizacji, wnioskowana kwota dotacji celowej ulegnie zmniejszeniu, a dotacja celowa przekazana przez wojewodę jednostce samorządu terytorialnego przekracza kwotę wskazaną w aktualizacji, jednostka samorządu terytorialnego w terminie do 7 września zwraca wojewodzie odpowiednią część dotacji.

Środki budżetu państwa przeznaczone w danym roku dla jednostek samorządu terytorialnego na dotacje, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania będzie dzielił między województwa **w terminie od 1 kwietnia do 25 września**, informując o podziale wojewodę²³.

Wojewodowie, po otrzymaniu informacji o dokonanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania podziale środków budżetu państwa na dotacje dla poszczególnych województw, **w terminie 5 dni** sporządzą i prześlą ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych wnioski o uruchomienie środków budżetu państwa²⁴.

Dotacja celowa z budżetu państwa dla jednostki samorządu terytorialnego jest przekazywana w terminie **od 1 maja do 15 października**.

Dotacja celowa z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dla szkoły podstawowej i gimnazjum, prowadzonych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną jest przekazywana **w terminie 14 dni** od dnia otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostkę samorządu terytorialnego.

Dotacja celowa może być wykorzystana do końca roku budżetowego.

Sposób rozliczania dotacji celowej

Środki budżetu państwa na dotacje będą rozliczane na podstawie informacji zawartych w rozliczeniu wykorzystania dotacji.

Dotacja celowa z budżetu jednostki samorządu terytorialnego udzielona szkole, prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego, będzie rozliczana przez dyrektora szkoły, który będzie przekazywał rozliczenie do właściwej jednostki samorządu terytorialnego²⁵.

²³ Podział dokonywany po raz pierwszy będzie uwzględniał kwoty dotacji na ucznia i prognozowaną liczbę uczniów odpowiednich klas w szkołach, które w danym roku będą zobowiązane zapewnić podręczniki lub materiały edukacyjne oraz materiały ćwiczeniowe.

²⁴ W przypadku różnicy pomiędzy faktycznym zapotrzebowaniem na dotację, wynikającym z wniosków samorządów, a kwotą dotacji wynikającą z wcześniejszego podziału, wojewoda wystąpi z wnioskiem o przyznanie dodatkowej puli środków w wysokości równej ww. różnicy i po uzyskaniu akceptacji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania złoży wnioski o uruchomienie środków z budżetu państwa.

²⁵ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 7-8 do projektu rozporządzenia.

Natomiast jednostki samorządu terytorialnego przekażą wojewodzie rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa²⁶.

Rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez dyrektora szkoły oraz zwrot niewykorzystanej dotacji następuje **w terminie do 15 stycznia następnego roku.**

Rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz zwrot niewykorzystanej dotacji następuje **w terminie do 31 stycznia następnego roku.**

Wojewoda sporządza i przekazuje ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania zbiorcze zestawienie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym, **w terminie do 15 marca następnego roku.**

Zarówno informacje niezbędne do ustalenia wysokości dotacji, jak również wnioski o udzielenie dotacji celowej i formularze rozliczenia wykorzystania dotacji, przekazywane będą w postaci elektronicznej oraz papierowej. Postać elektroniczną wzorów informacji niezbędnych do ustalenia wysokości dotacji, jak również wniosków o udzielenie dotacji celowej i rozliczeń wykorzystania dotacji minister właściwy do sprawy oświaty i wychowania udostępni na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra.

Rok 2014

Dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów, prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przekazują organowi prowadzącemu **informacje** niezbędne dla ustalenia wysokości dotacji celowej z budżetu państwa²⁷.

Dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów, prowadzonych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, przekazują jednostce samorządu terytorialnego, właściwej do udzielenia dotacji celowej z budżetu jednostki samorządu

²⁶ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 9-10 do projektu rozporządzenia.

²⁷ Wzór formularza określony został w załączniku nr 1 do projektu rozporządzenia.

terytorialnego, **wniosek** o udzielenie tej dotacji²⁸ wraz z **informacjami** niezbędnymi dla ustalenia wysokości dotacji²⁹.

Informacje i wniosek, o których mowa wyżej, dyrektorzy szkół przekazują **w terminie od dnia wejścia w życie ustawy**³⁰.

Na podstawie tych informacji i wniosków, jednostka samorządu terytorialnego przekazuje do właściwego wojewody wniosek³¹ o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa, **w terminie od dnia wejścia w życie ustawy**³².

Dotacja celowa z budżetu państwa dla jednostki samorządu terytorialnego jest przekazywana w terminie **od 15 sierpnia do 15 października**.

Dotacja celowa z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dla szkoły podstawowej i gimnazjum, prowadzonych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną jest przekazywana **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostkę samorządu terytorialnego.

Dotacja celowa może być wykorzystana do końca roku budżetowego.

Dotacja celowa z budżetu jednostki samorządu terytorialnego udzielona szkole, prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego, będzie rozliczana przez dyrektora szkoły, który będzie przekazywał rozliczenie do właściwej jednostki samorządu terytorialnego³³.

Natomiast jednostki samorządu terytorialnego przekażą wojewodzie rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa³⁴.

Rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu jednostki samorządu terytorialnego przez dyrektora szkoły oraz zwrot niewykorzystanej dotacji następuje **w terminie do 15 stycznia następnego roku**.

²⁸ Wzory formularzy określone zostały w załącznikach nr 3-4 do projektu rozporządzenia.

²⁹ Wzór formularza określony został w załączniku nr 1 do projektu rozporządzenia.

³⁰ Jeżeli informacje i wniosek zostały przekazane przez dyrektora szkoły przed 25 sierpnia, dyrektor szkoły **aktualizuje** te informacje i wniosek **w terminie do 25 sierpnia**.

³¹ Wzór formularza określony został w załączniku nr 5 do projektu rozporządzenia.

³² Jeżeli jednostka samorządu terytorialnego złoży wniosek przed dniem 31 sierpnia, jednostka samorządu terytorialnego **aktualizuje** wniosek **w terminie do 31 sierpnia**.

³³ Wzór formularza określony został w załączniku nr 7 do projektu rozporządzenia.

³⁴ Wzór formularza określony został w załączniku nr 9 do projektu rozporządzenia.

Rozliczenie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz zwrot niewykorzystanej dotacji następuje **w terminie do 31 stycznia następnego roku.**

Wojewoda sporządza i przekazuje ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania zbiorcze zestawienie wykorzystania dotacji celowej z budżetu państwa przez jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym, **w terminie do 15 marca następnego roku.**

8. Warunki korzystania przez uczniów z podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. stanowi, że podręczniki oraz materiały edukacyjne kupione dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów będą gromadzone w bibliotekach szkolnych i wypożyczane lub udostępniane uczniom – w przypadku postaci elektronicznej. Materiały ćwiczeniowe będą uczniom przekazywane bez obowiązku zwrotu.

W przypadku ucznia niepełnosprawnego przechodzącego z jednej szkoły do innej w trakcie roku szkolnego, podręczniki zapewnione przez Ministra Edukacji Narodowej, z których ten uczeń korzysta, a które zostały dostosowane do jego potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, oraz podręczniki i materiały edukacyjne kupione z dotacji celowej, stają się własnością organu prowadzącego szkołę, do której uczeń przechodzi (uczeń przechodzi z podręcznikiem).

Czynności związane z zakupem do biblioteki szkolnej podręczników, materiałów edukacyjnych, materiałów ćwiczeniowych i innych materiałów bibliotecznych, a także gospodarowaniem nimi, będzie wykonywał dyrektor szkoły.

Szkoły podstawowe i gimnazja będą mogły żądać od rodziców ucznia zwrotu kosztu zakupu podręcznika lub materiału edukacyjnego w przypadku uszkodzenia, zniszczenia lub niezwrócenia podręcznika lub materiału edukacyjnego. Dotyczy to również podręcznika zapewnionego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, z tym, że w tym przypadku zwrócona kwota będzie stanowić dochód budżetu państwa.

Dyrektor szkoły będzie określał szczegółowe warunki korzystania przez uczniów z podręczników i materiałów edukacyjnych, mając na uwadze zapewnienie co najmniej trzyletniego okresu ich używania, a także zasady przekazywania materiałów ćwiczeniowych.

Takie rozwiązanie będzie sprzyjało zwiększeniu odpowiedzialności uczniów za powierzone im podręczniki i materiały edukacyjne.

9. Zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych przez szkoły podstawowe i gimnazja

W zdecydowanej większości (99,5%) wartość zamówień szkół na zakup podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych nie przekroczy wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro.³⁵ **Do takich zamówień nie stosuje się ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.).**

Ponadto, ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje **wylączenie zamówień, których przedmiotem jest zakup podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych do bibliotek szkolnych, spod rygorów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych, jeżeli wartość tych zamówień przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 30 000 euro** (i jednocześnie pozostaje w limicie do kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy – Prawo zamówień publicznych). Natomiast jeżeli wartość tych zamówień przekroczy kwoty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8, do takich zamówień stosuje się ustawę – Prawo zamówień publicznych.

W przypadku gdy wartość zamówienia, którego przedmiotem jest zakup podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych do bibliotek szkolnych, przekroczy wyrażoną w złotych równowartość kwoty 30 000 euro, ustawa z dnia 30 maja 2014 r. przewiduje **stosowanie uproszczonego trybu zakupu** przez dyrektora szkoły podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. Taka sytuacja będzie dotyczyć niewielkiego odsetka (poniżej 0,5%) szkół podstawowych i gimnazjów.

Zaproponowane rozwiązania dotyczące uproszczonego trybu zakupu podręczników są analogiczne jak ostatnio przyjęte rozwiązania w ustawie Prawo zamówień publicznych, wprowadzone ustawą z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo zamówień

³⁵ [Ustawą](#) z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 423) podwyższona została (z 14.000 euro do 30.000 euro) wartość zamówienia lub konkursu, decydująca o konieczności stosowania ustawy. Zmiana obowiązuje od 16 kwietnia 2014 r.

publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 423), w zakresie wyłączeń z reżimu tej ustawy zamówień (w limicie do kwoty określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy Prawo zamówień publicznych), których przedmiotem są dostawy lub usługi z zakresu działalności kulturalnej związanej z gromadzeniem materiałów bibliotecznych przez biblioteki. Podobnie jak wyłączeniu związanemu z gromadzeniem materiałów bibliotecznych przez biblioteki towarzyszą dodatkowe, uproszczone warunki udzielania zamówienia (powyżej kwoty 30 000 euro) przez instytucje kultury, zawarte w rozdziale 4a ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406, z późn. zm.) – tak wyłączeniu związanemu z gromadzeniem podręczników i materiałów edukacyjnych w bibliotekach szkolnych towarzyszą warunki adresowane do szkół zawarte w ustawie z dnia 30 maja 2014 r.³⁶ Kształt przepisów ściśle odzwierciedla istotę rozwiązań już przyjętych w zakresie dostaw i usług do innych bibliotek niż biblioteki szkolne.

Ogłoszenie o udzielanym zamówieniu, którego przedmiotem jest zakup podręczników, materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych do bibliotek szkolnych, powinno być upublicznione przez szkołę w sposób zapewniający zainteresowanym podmiotom możliwość przystąpienia do zamówienia w odpowiednim terminie.

10. Zmiany w warunkach i zasadach dopuszczania do użytku szkolnego podręczników

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. wprowadza zmiany w zakresie warunków, jakie musi spełnić podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego. Warunki te dotyczą przede wszystkim zasady wieloletniego użytkowania podręcznika i polegają na:

- zakazie zamieszczania w podręczniku mającym postać papierową ćwiczeń, zadań i poleceń wymagających wypełniania w egzemplarzu podręcznika, tak aby mógł on być przeznaczony do wieloletniego użytku,
- zakazie zamieszczania w podręczniku odwołań i poleceń do dodatkowych, opracowanych przez określonego wydawcę materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia.

³⁶ art. 20az–20azc ustawy o systemie oświaty

W wyniku tej zmiany w podręczniku będą mogły być zamieszczone odwołania czy polecenia odsyłające do atlasów czy słowników, jednak pod warunkiem niewskazywania na konkretnego wydawcę tego materiału. Podręcznik będzie mógł również zawierać odesłania do lektur szkolnych czy innych tekstów kultury (utwory literackie).

Ponadto, wniosek o dopuszczenie do użytku szkolnego zmienionej wersji podręcznika wpisanego do wykazu podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, nie może być złożony przed upływem trzech lat od dnia dopuszczenia podręcznika do użytku szkolnego. Wprowadzenie tego rozwiązania ma na celu zapobieżenie niemającym uzasadnienia zmianom wprowadzanym w treści podręczników przez ich wydawców.

Tak jak dotychczas podręcznik nie będzie mógł zawierać materiałów i treści o charakterze reklamowym, z tym że zakaz ten, biorąc pod uwagę wymogi dotyczące niezawierania odwołań do opracowanych przez określonego wydawcę dodatkowych materiałów dydaktycznych, dotyczyć będzie również zamieszczania w podręczniku, w tym na okładce podręcznika, informacji o innych publikacjach edukacyjnych wydawcy.

Ustawa nakłada na wydawców podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego na dotychczasowych zasadach **obowiązek dostosowania tych podręczników do nowych warunków** dotyczących oddzielenia od podręcznika ćwiczeń i usunięcia z podręcznika odwołań do dodatkowych materiałów dydaktycznych przeznaczonych dla ucznia.

Proces będzie przebiegał sukcesywnie, począwszy od 2015 r. Wydawcy podręczników dopuszczonych dostosują te podręczniki do nowych warunków w terminie do:

- 1) 31 marca 2015 r. – w przypadku podręczników do:
 - a) zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I i II szkoły podstawowej,
 - b) zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego w klasach I i II szkoły podstawowej,
 - c) danych zajęć edukacyjnych w klasie IV szkoły podstawowej, klasie I gimnazjum i klasie I szkoły ponadgimnazjalnej;
- 2) 31 marca 2016 r. – w przypadku podręczników do:

- a) zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasie III szkoły podstawowej,
 - b) zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego w klasie III szkoły podstawowej,
 - c) danych zajęć edukacyjnych w klasie V szkoły podstawowej, klasie II gimnazjum i klasie II szkoły ponadgimnazjalnej;
- 3) 31 marca 2017 r. – w przypadku podręczników do danych zajęć edukacyjnych w klasie VI szkoły podstawowej, klasie III gimnazjum, klasach III i IV szkoły ponadgimnazjalnej.

Wykaz podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, spełniających nowe warunki będzie udostępniony na stronie internetowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i będzie na bieżąco aktualizowany w miarę uzyskiwania dopuszczeń przez kolejne podręczniki.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. określa także rodzaje podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego (podręczniki do kształcenia w zawodzie, w tym uwzględniające dotychczasowe podstawy programowe kształcenia w poszczególnych zawodach, podręczniki do kształcenia specjalnego, do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej, do zajęć artystycznych w szkołach artystycznych), **w przypadku których nie będzie miał zastosowania wymóg dotyczący dostosowania do warunków określonych w ww. ustawie i które zachowują dopuszczenie do użytku szkolnego.**

W kształceniu uczniów niepełnosprawnych będą mogły być również używane podręczniki do kształcenia ogólnego dofinansowane z budżetu państwa przed dniem wejścia w życie ustawy oraz adaptacje podręczników wykonane dla potrzeb uczniów niewidomych i słabowidzących.

W stosunku do podręczników wydawanych w postaci elektronicznej, ustawa przewiduje nowy wymóg dotyczący opracowania podręcznika w sposób pozwalający na zastosowanie rozwiązań umożliwiających odczyt przez uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Szczegółowe wymagania w tym zakresie będzie określało rozporządzenie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, a w przypadku podręczników do kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego – rozporządzenie ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa

narodowego, przy czym wymogi te będą obowiązywać w stosunku do wniosków o dopuszczenie do użytku szkolnego podręcznika w postaci elektronicznej złożonych od 1 stycznia 2015 r.³⁷

Szczegółowe warunki, jakie muszą spełniać podręczniki dopuszczone do użytku szkolnego i tryb dopuszczania – tak jak obecnie – będzie określać rozporządzenie wydane przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku podręczników do kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego – przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

11. Regulacje dotyczące sprzedaży podręczników i materiałów edukacyjnych.

Zakaz oferowania szkołom korzyści w zamian za dokonanie wyboru konkretnego podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego oraz zakaz oferowania sprzedaży podręcznika wyłącznie z innymi podręcznikami lub dodatkowymi materiałami

W celu wyeliminowania prób wpływania, w drodze zachęt materialnych, na wybór podręcznika, a także prowadzenia sprzedaży wiązanej podręczników i innych materiałów dydaktycznych, w ustawie wprowadzone zostały normy jednoznacznie zakazujące takich działań. Działania takie stanowią czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503, z późn. zm.).

Należy przy tym podkreślić, że intencją przepisu nie jest wprowadzenie zakazu każdorazowego łączenia sprzedaży podręcznika z innymi podręcznikami i dodatkowymi materiałami dydaktycznymi przeznaczonymi dla ucznia. Przepis ma na celu wyeliminowanie sytuacji, w której nabycie podręcznika jest możliwe wyłącznie w pakiecie z innymi dodatkowymi materiałami dydaktycznymi, niezależnie od woli konsumenta. Kupujący powinien mieć możliwość nabycia podręcznika osobno.

³⁷ 30 maja 2014 r. projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników, został skierowany do konsultacji społecznych

III. Projekt *E-podręczniki do kształcenia ogólnego*

Działania zmierzające do rozszerzenia oferty publicznych, bezpłatnych treści edukacyjnych w formie podręczników, są już realizowane od 2012 r., w szczególności w ramach projektu systemowego *E-podręczniki do kształcenia ogólnego*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem projektu jest przygotowanie 18 interaktywnych i multimedialnych podręczników obejmujących, co najmniej jeden etap edukacyjny do 14 przedmiotów/zajęć edukacyjnych (zestawienie poniżej) i 2500 uzupełniających je zasobów edukacyjnych, które będą nieodpłatnie udostępnione na przygotowanym do tego celu portalu.

Etap edukacyjny	PRZEDMIOT /EDUKACJA
I	Edukacja wczesnoszkolna
II	Język polski Historia Przyroda Matematyka Zajęcia komputerowe
III	Język polski Historia WOS Geografia Biologia Chemia Fizyka Edukacja dla bezpieczeństwa Matematyka Informatyka
IV (poziom podstawowy)	Język Polski Historia WOS Geografia Biologia Chemia Fizyka Edukacja dla bezpieczeństwa Matematyka Informatyka

E-podręczniki i inne e-zasoby będą udostępnione na tzw. otwartych licencjach, co oznacza, że każdy uczeń i nauczyciel będzie mógł je dowolnie kopiować, wykorzystywać czy drukować. Korzystanie z takich e-podręczników umożliwi każdemu uczniowi swobodny i darmowy dostęp do treści edukacyjnych w dowolnym miejscu i czasie. E-podręczniki będą dostępne zarówno w wersji online (w chmurze edukacyjnej obliczeniowej), jak i offline, na urządzeniach stacjonarnych i przenośnych, tabletach, smartfonach, i e-czytnikach, lub innych mobilnych urządzeniach mających funkcje komputera, bez potrzeby instalowania dodatkowego oprogramowania

Przygotowana została już platforma do udostępniania e-podręczników www.epodreczniki.pl na której od 30 września 2013 r. są testowane pierwsze moduły/działy e-podręczników do matematyki. Testowe rozdziały podręczników do kolejnych przedmiotów będą sukcesywnie udostępniane.

Wszystkie podręczniki będą gotowe do września 2015 r.

Treści w e-podręcznikach będą zbudowane w zależności od specyfiki przedmiotu oraz poziomu edukacyjnego. Kluczowe walory e-podręczników to:

- Intuicyjna obsługa – zespół elementów ułatwiających poruszanie się po zawartości e-podręcznika (nawigacja, piktogramy, spis treści, wyszukiwanie wybranych zagadnień oraz możliwość robienia własnych notatek i zakładek).
- Kafłowa kompozycja treści – przedstawienie treści w formie modułów, bloków tematycznych, treści rozszerzających oraz warstw podręczników multimedialnych.
- Warstwa tekstowa – wykorzystanie elementów pracy z tekstem: możliwość jego powiększania, stosowania wyróżnień, zaznaczania fragmentów, drukowania, czytania przez lektora.
- Warstwa graficzna – zawartość elementów graficznych składających się na treść podręcznika (rysunki, zdjęcia, grafika 2D, 3D); powiększanie oraz rola grafiki – jej adekwatność do wieku ucznia i tematyki zagadnień.
- Warstwa dźwiękowa – wykorzystanie dźwięku w obrazowaniu zagadnień (głos lektora, czytanie poleceń, dźwięki przyrody, np. śpiew ptaków).

- Warstwa multimedialna – wyposażenie e-podręcznika w elementy multimedialne (filmy, animacje, symulacje, doświadczenia, wywiady z ekspertami z danej dziedziny) oraz ich zastosowanie np. do prezentacji czy ewaluacji wiedzy.
- Warstwa interaktywna – wyposażenie podręcznika w elementy umożliwiające aktywną pracę (prowadzenie interaktywnych quizów, gier, eksperymentów dających interaktywne wyniki).
- Fabularyzacja – wykorzystanie elementów fikcyjnych do zobrazowania zagadnień, np. występowanie postaci awatara.
- Komunikacja – możliwość pracy z klasą w środowisku wirtualnej przestrzeni dydaktycznej, np. współpraca z platformą e-learningową, portalem edukacyjnym etc.
- Raportowanie – monitorowanie postępów ucznia, bieżąca ewaluacja jego pracy.
- Ćwiczenia – zastosowanie i funkcjonalność ćwiczeń ze względu na ich różnorodność, typ, przeznaczenie, interaktywność, poziom trudności, informację zwrotną, możliwość wielokrotnego rozwiązywania.
- Testy – możliwość analizowania ze względu na ich różnorodność, typy zadań, obsługę zadań otwartych, wydrukowanie.
- Drukowanie – możliwość wydrukowania e-podręcznika
- Współpraca z dodatkowym oprogramowaniem – praca z wykorzystaniem urządzeń i oprogramowania zewnętrznego, np. symulacja eksperymentów.

Stalej rozbudowie podlegają również zasoby edukacyjne gromadzone na portalu wiedzy dla nauczycieli www.scholaris.pl Materiały udostępnione obecnie na tym portalu dotyczą już ok. 75% treści podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Załącznik. Harmonogram realizacji zadania zapewnienia uczniom szkół podstawowych i gimnazjów dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w latach 2014-2017

Rok	Klasa I szkoły podstawowej	Klasa II szkoły podstawowej	Klasa III szkoły podstawowej	Klasa IV szkoły podstawowej	Klasa V szkoły podstawowej	Klasa VI szkoły podstawowej	Klasa I gimnazjum	Klasa II gimnazjum	Klasa III gimnazjum
2014	Podręcznik MEN + dotacja na podręcznik/materiał edukacyjny do j. obcego (25 zł) i materiały ćwiczeniowe (50 zł)								
2015	Podręcznik otrzymany wcześniej + dotacja na podręcznik/materiał edukacyjny do j. obcego (25 zł) i materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręcznik MEN + dotacja na podręcznik/materiał edukacyjny do j. obcego (25 zł) i materiały ćwiczeniowe (50 zł)		Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (140 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)			Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (250 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)		
2016	Podręczniki otrzymane/kupione wcześniej + dotacja na materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręczniki otrzymane/kupione wcześniej (tylko dokup); dotacja na materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręcznik MEN + dotacja na podręcznik/materiał edukacyjny do j. obcego (25 zł) i materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej; dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (140 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)		Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej; dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (250 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)	
2017	Podręcznik MEN + dotacja na podręcznik/materiał edukacyjny do j. obcego (25 zł) i materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręczniki otrzymane/ kupione wcześniej + dotacja na materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręczniki otrzymane/ kupione wcześniej (tylko dokup); dotacja na materiały ćwiczeniowe (50 zł)	Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej (tylko dokup); dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej; dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (140 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej; dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Podręczniki/materiały edukacyjne kupione wcześniej; dotacja na materiały ćwiczeniowe (25 zł)	Dotacja na podręczniki/materiały edukacyjne (250 zł) i materiały ćwiczeniowe (25 zł)